

המערך עשוי להיקרא לפתע לשוב אל השילטון. האם השתנה?

למבוע או להתגרד

על כל האחרים בשיבת החודשים האחרונים: יומת אל-סאדאט.
 גם בשטח זה לא היתה מיפלגת העבודה טובה בהרבה ממיפלגת בגין. כמנה מוגזרים אף היתה גרועה ממנה. היא ניסתה, רעקוף אותה מימין.
 ראשי מיפלגת העבודה האשימו את בגין על כך שהיה „נדיב” מדי בהצעתו להתזיר למצריים את הריבונות על כל סיני (תוך השארת פיתחת-רפיח, למעשה, בידי ישראל). הם משמיעים חשדות קודרים בדבר נכונותו של בגין להפקיר, כביכול, את רמת-הגולן. אין הם מסתייגים באורח חרי-שמעי מן ההתנחלויות. יגאל אלון אף התפאר בכך שהמערך הקים יותר התנחלויות בשטחים הכבושים מאשר הליכוד.

פרס ואלון תמכו בלב שלם במילחמת-הליטאני, וגיבו את בגין על נכונותו הנמהרת למסור את דרום-לבנון לכוחות האו"ם. כל מנהיגי העבודה ממימינים לפטפט על „הקונסנזוס” המאחד אותם עם בגין, והם מגינים בחו"ל על המשלה, מתוך תפיסה קלוקלת של פטריוטיזם. גולדה מאיר תומכת בבגין בכל פה, ומיפלגת העבודה משתהווה לאנדרטה חיה זו לאסונות וימי-הכיפורים.

אין ספק שעור וייצמן עולה על כל מנהיגי מיפלגת העבודה בהבנת סיכויי-השלום, לפחות עם מצריים. אין ספק שמשא דיון אינו שונה בתפיסתו מחבריר-לשעבר בצמרת העבודה. ההבדל המשמעותי היחידי בין בגין ובין צמרת העבודה נוגע לניסוחים. והניסוחים אינם נוגעים ליחסי ירושלים-קאהיר, אלא ליחסי ירושלים-ווינגטון. זהו המשך הוויכוח שהתנהל בטלוויזיה בין בגין ופרס ערב הבחירות.
 לכאורה, לא מדובר כרגע על סיכויי השלום בינינו ובין העולם הערבי, אלא על מניעת הקרע בינינו ובין ארצות-העברית.

אך אם ארצות-העברית יכולה לכפות על ממשלה של המערך להגיע אל השלום, זה גם טוב.

אל-סאדאט. כל זה מזכיר מהפכות גרמניות, שנשכלו מפני שהמהפכנים לא רצו לדרוך על הדשא.
 יתר על כן, מוסכם על הכל שאין טעם לערוך בחירות חדשות, ושיש למנוע בכל מחיר את הצורך בהן. בחירות חדשות תמנענה את היכרעות המהירות הדרושות, ותזרקנה את הי מדינה כולה לקדרה של רותחין.
 מדובר על כוחות ריאליים. העשויים להרכיב קואליציה חדשה בכנסת הקיימת, בהתאם ליחסי-הכוחות הקיימים. אם ייבשל הליכוד או יתפרק, יהיו 32 אנשי המערך בכנסת את הגוש המרכזי.

רבים ייראהו הדבר כאי-צדק גמור. המערך לא נפל מן השילטון כתוצאה מ-תאונה. הוא סוּק עיידיו הבוחר, והגיע לו הזיות מסולק. שום פרשה מסויימת, חרי-פעמית, לא גרמה לכך.

ראשי מיפלגת-העבודה: בורבונים?

הציבור נוכח לדעת כי מיפלגת-העבודה נתונה בתהליך של התנוונות והסתאבות. על כל גילוייו המעוררים-סלידה: פרשות-שחיתות, אייכות כללית לתפקד, אינטריגות הדדיות רצחניות, שיטה כללית של פרוטקציה, אובדן אמנה ואובדן דרך.
 29- שנות שילטונה במדינה (אחרי 18 שנות שילטונה ביישוב היהודי בארץ) לא פסעה מיפלגה זו אף פסיעה אחת לקראת השלום, היא יצרה את הפער החברתי הממאיר והרחיבה אותו מדי שנה. היא הולידה, יש מאין, שיכבה שלמה של טפילים, אנשי-שררה, מתעשרים ואילי הון שחור.

אין איש מתנגע אל שילטונה של מיפלגה זו. והנה, בכך זאת, זה יבול לקרות.

מדוע? האם ניצלה המיפלגה את שנת-הגלות כדי לטהר את עצמה, לחזור אל מקורותיה הרוחניים, להדיח את שיכבת-העסקנים שהמיטה עליה את האסון, ולהעלות מתוכה שיכבה חדשה, רעננה, שהורה, מוכשרת? לא. היא לא עשתה אף אחד מן הדברים האלה.

יש סכנה שנחזור לשילטון לפני שיהיה לנו זמן להתחדש, נאנח, לא מכבר, אחד מחברי הדרג השני של המיפלגה, „אנחנו עלולים לחזור לשילטון מבלי שהשתנה אצלנו מאומה!”
 כזוה המצב. יתכן כי שנה אחת היא תקופה קצרה מדי, אחרי שילטון כליכך ממושך, יתכן כי לא הזמן קבע, אלא חוסר כוחות חדשים בתוך המיפלגה עצמה. נראה כאילו מוצתה את עצמה, ואין היא מסוגלת עוד להעלות מתוכה כוחות גנוזים כלשהם.
 על כל פנים, איש אינו טוען כי עבר על המיפלגה תהליך של תיקון-עצמי. תהליך כזה אף לא החל.
 אי-הצדק של ההתפתחות המדינית בולט עוד יותר, אם בודקים את מעשיה של המיפלגה בנושא האחד שהאפיל

ברהם מלמד, חבר סיעת המפד"ל בכנסת, מספר באחרונה הלצה מן הימים שבהם היו הגברים לובשים צווארונים לבנים נוקשים, שלא היו מחוברים לכותנות. מעשה בחסיד שהיה לו רק צווארון אחד. הוא לבש אותו עד שהתלכלך כראוי. מה עשה? הפך את הצווארון, ולבש אותו כשצידו הנקי פונה החוצה. עברו ימים, וגם צד זה התלכלך, עד שהפך שחור אף מקודמו. לבסוף מצא החסיד פיתרון: הוא הפך את הצווארון שוב, כך שנראה הצד הראשון, שהיה עתה פחות מזהם מן השני. נמשך חודש יש מוש, זדעת ח"כ מלמד.
 הציבור בחר בממשלת-הליכוד, מפני שהממשלה המערך היתה מזוככת מדי. עכשיו, אחרי שנה של הליכוד, מוכן הציבור להפוך את הצווארון מחדש.

יש בתלצה זו הרבה מחוכמת-החיים. וגם תיאור נאמן למדי של המצב האקטואלי. המערך עשוי — אי עויל — לחזור לשילטון. איך זה יתכן, אחרי התמוטטות כה מוחלטת, כזו שאירעה לו לפני שנה? פשוט מאד: אם תמוטט ממשלת-הליכוד, אין אלטרנטיבה אחרת.

הולכת ומתפשטת בארץ ההכרה כי ממשלתו של מנחם בגין מובילה לאסון לאומי. יש הרואים את האסון העיקרי בהחצת ההודמנות ההיסטורית, אולי החרי-פעמית, להשיג שלום עם מצריים. יש הרואים את האסון בכריית תהום בינינו ובין ארצות-העברית, בעלת-הברית האחרונה והיחידה שנותרה לנו בעולם.
 כך או כך, חרדה אמיתית אחזה ברבים וטובים במדינה. היא אחזה לא רק בהמוני הציבור הנאור, הנוהים אחרי הדגל של „שלום עכשיו”, אלא גם בצמרת המדינה — בחוגים המצומצמים של עסקני-המיפלגות ושיכבת-העילית החברתית — המשפיעה על המאורעות במישורין. הדרך ומתגבש ציווי לאומי פשוט: בגין צריך לזכות.

זה יכול לקרות בתהליך ממושך, שיארך כמה חודשים, תוך כדי דהירתנו לקראת התגשות ישראלית-אמריקאית הרת-אסון. אבל זה יכול לקרות גם באופן דרמטי. בלתי צפוי, מחר בבוקר. מזה יתרחש או?

יש שתי אפשרויות עיקריות, שכבר עמדנו עליהן בהודמנות אחרת. הדרך האחת היא התנערות של הליכוד עצמו. אולי יפרוש בגין מרצונו. אולי יאלצוהו לכך הנסיבות. אולי יפעל יצרי-הקיום-העצמי של הליכוד, שיקריב את בגין כדי להישאר בשילטון.
 אם יפלו הדברים כך, יבחר הליכוד כזו במנהיג חדש, והקואליציה הנוכחית תישאר על כנה. אולי תצטרף אליה או מיפלגת-העבודה, כשותפה צוערת.

אך ייתכן גם אפשרות אחרת, ועליה מרמזת ההלצה של ח"כ מלמד על הצווארון ההפוך. יתכן מהפך שני, מהפך נגדי, מהפך-ההיפוך-המהפך.

בשעת צרה, אם יתברר בעליל כי הדברים מתדרדרים לתוך תהום של אסון לאומי, עלולה הקואליציה הנוכחית להתפרק.

בהדרי-הדרים כבר דנים העסקנים, בלחש ובקלירם, על קואליציה אלטרנטיבית. מרכיביה העיקריים יהיו המערך, המפד"ל (אולי מילבד הרב דרוקמן הקנאי), ד"ש (מילבד קבוצת תמר ואולי דיון), היונים של הליברלים, חסידיו של עזר וייצמן ונאמניו של משה דיין. אם לא יצטרפו לקואליציה כזאת יסודות מן הליכוד. תהיה זקוקה לקולות הסיעות הקטנות (שלי, ר"צ ול"ע), ואולי אף להימנעות של רק"ח.

זוהי אפשרות ריאליה. אם תתגשם, יהווה המערך שוב את מרכז השילטון.

זוהי האטרנטיבה היחידה. אין טעם להתכחש לה. נכון, יש בשטח כוחות חדשים. יש תנועה המונית ספונטאנית. „שלום עכשיו”. אך תנועה כזאת, העשויה לחולל שינויים גדולים באווירה-המדינית, אינה יכולה ליצור כוחות המסוגלים להרכיב ממשלה, לפחות בטווח הקצר. וכמה מן המעשים של מנהיגי „שלום עכשיו”, המעידים על תמימות ונחמדות מלבבים, שוללים אפשרות כזאת גם לטווח הארוך.
 (כוונתי לביקור אצל שימרון פרס, להצטדקות לפני גולדה מאיר, לפרשה המנוכחת של המיכתב לאנוואר

אפשר לתאר את המצב בדרך הבאה: מנחם בגין עומד על גשר-הפיקוד של ה-אוניה „טיטאניק”, ומסרב לשנות את הכיוון, אף כי כרוך שהוא עומד לעלות על קרחון אדיר ששמו ארצות-העברית.

מיפלגת-העבודה רוצה לשנות את הכיוון, כדי למנוע התנגשות זו, העלולה להביא לטביעת האוניה. רבים מקוים שהפיקוד יתחלף בעוד מועד. האסון מתקרב והולך. בשעה כזאת, למי איכפת שבימי הפיקוד הקודם, כל חובלי המערך, פשטו הפישפשים בתאי אוניית-הפאר?
 כאשר הברירה היא בין טביעה ובין פיש פשים, מוכנים הכל להשלים גם עם פישפשים. אם האוניה נשארת על פני המים, ניתן לאחרי-מכן לגשת לביעור הפישפשים. אך אם תטבע, אין זו נחמה שגם הפישפשים יירדו למצולות.

יש דוגמה היסטורית למה שעשוי לקרות עתה. לואי ה-16, המלך מבית בורבון, נערף על-ידי המהפכה הצרפתית. המהפכה הולידה את ההרפתקן המזוהר, נפוליון בונאפארט. ההרפתקת של נפוליון המיטו שואה על צרפת. כאשר נוצח הקיסר גורש, התזירו המנצחים לצרפת את בית בורבון. לואי ה-18, אחיו של המלך הערוף, עלה לכס-המלוכה.
 הבורבונים לא השתפרו בשנות גלותם. כשחזרו לשלי-טון, היו מטופשים. שהצנים ומושחתים כמו בימי „המישטר הישן” שלפני המהפכה.
 עליהם אמר אז המרשד דימוריאה את הי פסוק המפורסם: „אנשי החצר המקיפים אותו (את המלך לואי ה-18) לא שפחו דבר ולא דמרו דבר.”

כעבור 15 שנה התקומם העם הצרפתי נגד הבורבונים, והמלך את לואי-פיליפ, המלך-האזרח.
 יתכן שמיפלגת-העבודה תחזור לשילטון. עצם האפ-שרות הזאת צריכה לנטוע בלב אנשיה את ההחלטה הדחופה לערוך בה מייד בדיקבית יסודי, להגיע להתחד-שות נמרצת — רעיונית, מסורתית ואישית.
 הזמן דוחק. המלאכה מרובה. הקריאה לשוב אל השילטון עשויה לבוא לפתע.
 תהיה זאת טרגדיה למיפלגה (וגם למדינה) אם אכן תחזור המיפלגה אל כס השילטון ויא-מר גם על מנהיגיה: „הם לא שכחו דבר ולא למדו דבר.”